

1. ΚΕΙΜΕΝΟ:

Ζμπίγκνιεφ Χέρμπερτ: «Ομιλεί ο Δαμαστής (ή Προκρούστης)»

(Ν.Ε.Λ. Β' Λυκείου, Α49, σσ. 178, 179)

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

2.1. Στοιχεία που αφορούν στο συγγραφέα, λογοτεχνικό περιβάλλον και λοιπά γραμματολογικά στοιχεία:

1. Ο Χέρμπερτ στο έργο του διατυπώνει ερωτήματα για τον άνθρωπο ο οποίος συχνά γίνεται έρμαιο των ιστορικών συγκυριών¹. Ποια στοιχεία του κειμένου τεκμηριώνουν αυτήν την άποψη;
2. «Ο συγγραφέας αντλεί τα ποιητικά του θέματα, κατά κύριο λόγο, από το χώρο της ιστορίας και του μύθου»². Πώς επιβεβαιώνεται αυτό μέσα από το «Ομιλεί ο Δαμαστής»;
3. Θεωρείται ότι η ποιητικότητα του έργου του Χέρμπερτ, παρά τον πεζολογικό της χαρακτήρα, οφείλεται στην τραγική αίσθηση της ζωής που την διαπνέει και στην ηθική της διάσταση³. Τεκμηριώνεται η άποψη αυτή μέσα από το συγκεκριμένο ποίημα;
4. Με το «Ομιλεί ο Δαμαστής» ο Χέρμπερτ θίγει τα αρνητικά του ολοκληρωτισμού και την ουτοπική ιδέα της απόλυτης εξίσωσης των ανθρώπων⁴:
 - α) Ποιους σχετικούς υπαινιγμούς εντοπίζετε στο ποίημα ;
 - β) Πόσο ελεύθερη φαντάζεστε τη ζωή του ποιητή και των συμπολιτών του σε τέτοιο καθεστώς;
5. Να αναφερθείτε σύντομα στο μύθο του Προκρούστη. Πώς συνδέεται με το συγκεκριμένο ποίημα;
6. Γιατί ο Χέρμπερτ θεώρησε αναγκαία τη διευκρίνιση του ονόματος του ήρωά του;
7. α) Σε ποιον από τους άθλους του Θησέα αναφέρεται ο Δαμαστής;
β) Πώς συνδέεται ο Θησέας με το συγκεκριμένο ποίημα;

¹ Ν.Ε.Λ. Β' Λυκείου, σ. 179.

² Αυτ., σ. 180.

³ Αυτ., σ. 179.

⁴ Αυτ., σ. 179.

8. Ποιοι λόγοι έκαναν τον ποιητή να επιλέξει το μύθο του Προκρούστη για να εκφράσει τις σκέψεις του;
9. Σε ποια εποχή διαδραματίζεται η ιστορία του Δαμαστή;
10. Τα έργα του Χέρμπερτ σηματοδοτούνται από τις τραυματικές του εμπειρίες από τους Ναζί και τους Σοβιετικούς κατά το Β΄ παγκόσμιο πόλεμο:
 - α) Πιστεύετε ότι το «Ομιλεί ο Δαμαστής» είναι στην πραγματικότητα μια έμμεση αναφορά σε αυτά τα οδυνηρά βιώματα του ποιητή;
 - β) Πώς αντανακλούν αυτήν την ιστορική περίοδο οι απόψεις του Δαμαστή;

2.2. Δομή του κειμένου, επαλήθευση ή διάψευση μιας κρίσης με βάση το κείμενο, εκφραστικά μέσα και τρόποι του κειμένου (υφολογική διερεύνηση, αφηγηματικές λειτουργίες, επιλογές του δημιουργού σε διάφορα επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης):

1. Ποια είναι η δομή του ποιήματος;
2. Ποιος αφηγείται και σε ποια πρόσωπα αναφέρεται;
3. Το ποίημα έχει εξομολογητικό χαρακτήρα. Ποια εκφραστικά μέσα τονίζουν αυτό το χαρακτήρα του;
4. Με ποια εκφραστικά μέσα αισθητοποιείται η παντοδυναμία και η βιαιότητα του Δαμαστή;
5. Ποιες λέξεις ή φράσεις του ποιήματος σας θυμίζουν «την ξύλινη γλώσσα»⁵ της πολιτικής;
6. Ο Δαμαστής ενοχλείται υπερβολικά από την ανομοιομορφία της ανθρωπότητας.
 - α) Με ποια εκφραστικά μέσα γίνεται αυτό σαφέστερο στο ποίημα;
 - β) Σας βρίσκει σύμφωνους η άποψή του;
7. Ποια εκφραστικά μέσα αποδίδουν την άποψη του Δαμαστή για το δολοφόνο του;
8. Ποιος είναι ο ρόλος της τελευταίας στροφής του ποιήματος; Ποιες ελπίδες του Δαμαστή διατυπώνονται εκεί;
9. Πώς τονίζεται περισσότερο το ειρωνικό ύφος του ποιήματος;

⁵ Ξύλινη γλώσσα: γλώσσα που είναι τυποποιημένη, χωρίς φυσικότητα, στερεότυπη και ως εκ τούτου αναμενόμενη και προβλέψιμη (Μπαμπινιώτης Γ., *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*).

2.3 Σχολιασμός ή σύντομη ανάπτυξη χωρίων του κειμένου:

1. Να αποδώσετε σύντομα το νόημα του ποιήματος.
2. Ποια είναι τα στοιχεία που μας δίνει ο Δαμαστής για τον εαυτό του και τη διοίκηση του «*βασιλείου*» του στις δύο πρώτες στροφές;
3. Ποιο είναι το βασίλειο του Δαμαστή; Γιατί το αποκαλεί «*κινητό βασίλειο*»;
4. «*Δίχως γερο-συμβουλάτορες μωρά εξαρτήματα*»: Σε ποιες συνθήκες άσκησης εξουσίας αναφέρεται εδώ ο συγγραφέας; Να αναπτύξετε την άποψή σας σε κείμενο που να μην υπερβαίνει τις 300 λέξεις.
5. Με ποιους τρόπους επιβάλλεται ο Δαμαστής;
6. Τι περίεργο συμβαίνει με τους υπηκόους του Δαμαστή;
7. Ποιοι διαβάλλουν, πώς και για ποιους λόγους το Δαμαστή;
8. «*Οι παραχαράκτες της ιστορίας*»: Πού παραπέμπει η χρήση της φράσης; Να αναπτύξετε την απάντησή σας.
9. «*Πραγματικό μου πάθος η ανθρωπομετρία*»: Πώς αντιλαμβάνεστε τη φράση;
10. α) Τι επιδιώκει να πετύχει ο Δαμαστής με το κρεβάτι - εφεύρεση;
β) Πως ερμηνεύει ο ίδιος την επιδίωξή του;
11. Πιστεύετε ότι ο Δαμαστής έχει συναίσθηση των συνεπειών της στάσης του;
12. Ποιο ήταν το τέλος του Δαμαστή και ποια η γνώμη του για το δολοφόνο του;
13. Γιατί, κατά τη γνώμη σας, ο ποιητής επιλέγει το όνομα Δαμαστής για τον ήρωά του. Ποια ιδιότητά του τονίζει με το όνομα αυτό;

2.4. Σχολιασμός αδιδακτου λογοτεχνικού κειμένου:

Μ. Αναγνωστάκης, «Προσχέδιο Δοκιμίου Πολιτικής Αγωγής»⁶

«Οι τσαγκαράδες να φτιάνουν όπως πάντα γερά παπούτσια

Οι εκπαιδευτικοί να συμμορφώνονται με το αναλυτικό

πρόγραμμα του Υπουργείου

Οι τροχονόμοι να σημειώνουν με σχολαστικότητα

τις παραβάσεις

Οι εφοπλιστές να καθελκούν διαρκώς νέα σκάφη

⁶ Αναγνωστάκης Μ., Τα *Ποιήματα* 1941-1971, εκδ. στιγμή, Αθήνα 1986.

*Οι καταστηματάρχες ν' ανοίγουν και να κλείνουν
σύμφωνα με το εκάστοτε ωράριο
Οι εργάτες να συμβάλλουν ευσυνείδητα στην άνοδο
του επιπέδου παραγωγής
Οι αγρότες να συμβάλλουν ευσυνείδητα στην κάθοδο
του επιπέδου καταναλώσεως
Οι φοιτητές να μιμούνται τους δασκάλους τους και να
μην πολιτικολογούν
Οι ποδοσφαιριστές να μη δωροδοκούνται πέραν ενός
λογικού ορίου
Οι δικαστές να κρίνουν κατά συνείδησιν και εκτάκτως
μόνον, κατ' επιταγήν
Ο τύπος να μη γράφει ό,τι πιθανόν να εμβάλλει εις
ανησυχίαν τους φορτοεκφορτωτάς
Οι ποιητές όπως πάντα να γράφουν ωραία ποιήματα.»*

1. Τι κοινό έχουν κατά τη γνώμη σας το «Ομιλεί ο Δαμαστής» με το «Προσχέδιο Δοκιμίου Πολιτικής Αγωγής» ως προς το περιεχόμενο και το γλωσσικό ύφος;
2. Κάτω από ποιες πολιτικο-κοινωνικές συνθήκες διατυπώνονται συνήθως τέτοιες απόψεις και τέτοια κείμενα;

3. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΗΤΙ

1. Ο Δαμαστής λέγοντας την «πάσα αλήθεια» θεωρεί ότι είναι επιστήμονας, εφευρέτης, κοινωνικός αναμορφωτής.
 - α) Πιστεύετε ότι η στάση ζωής που ακολουθεί συμφωνεί με το ρόλο του επιστήμονα;
 - β) Ποια χαρακτηριστικά πρέπει να διαθέτει, κατά τη γνώμη σας, ένας κοινωνικός αναμορφωτής;

2. « ..όσο περισσότεροι άρρωστοί μου πέθαιναν τόσο βεβαιωνόμουν για την ορθότητα της έρευνάς μου. Ο σκοπός ήταν ιερός, η πρόοδος απαιτεί θύματα...». Πιστεύετε ότι είναι ηθικά θεμιτό να επιβεβαιώνεται με τέτοιο τρόπο η ορθότητα οποιουδήποτε είδους ερευνών; (επιστημονικών, ιατρικών, κοινωνικών κ.λπ.).
3. Συμφωνείτε ότι «η πρόοδος απαιτεί θύματα»; Να αναπτύξετε την άποψή σας.
4. Ο Δαμαστής λέει ότι ποτέ δεν έπαψε να πασχίζει να κάνει τους ανθρώπους ίσους. Είναι δυνατόν να επιτευχθεί ένας τέτοιος στόχος; Αν ναι, με ποιους, κατά τη γνώμη σας, τρόπους; Να αναπτύξετε τις απόψεις σας σε κείμενο 250 - 300 λέξεων.

4. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΣΥΝΘΕΤΙΚΩΝ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

1. Να παρουσιάσετε, μετά από σχετική μελέτη, θεωρίες (αρχαίες και σύγχρονες) που αναφέρονται στο θέμα της ισότητας των ανθρώπων σ' ένα κείμενο περίπου 200 λέξεων.
2. Στην εποχή μας γίνεται συχνά λόγος για μαζοποίηση, δηλ. τάση για ομοιομορφία.
 - α) Να καταγράψετε, να φωτογραφήσετε ή να μαγνητοφωνήσετε δείγματα και εικόνες αυτής της ομοιομορφίας στη σκέψη, στην έκφραση, στην ένδυση, στη μουσική, στη γλώσσα, οργανώνοντας μια μικρή έκθεση στην τάξη σας.
 - β) Ποιοι φορείς υποβάλλουν, κατά τη γνώμη σας, αυτή τη μαζική κουλτούρα;
3. Να μελετήσετε το βιβλίο του Ν. Τσιφόρου: *Ελληνική Μυθολογία*, εκδ. Ερμής, Αθήνα 1982 και να επισημάνετε αντίστοιχες ανατροπές μύθων, όπως αυτή του μύθου του Θησέα στο εξεταζόμενο ποίημα. Στη συνέχεια, να καταγράψετε σε σύντομο κείμενο τις εντυπώσεις σας. (Εναλλακτικά βλ. επίσης Κυριακίδης Α., *Διεστραμμένες Ιστορίες*, εκδ. Ύψιλον / βιβλία, Αθήνα 1988, σσ. 25-26.
4. Ο Ν. Μακιαβέλι διατύπωσε την άποψη: «Ο σκοπός αγιάζει τα μέσα». Πιστεύετε ότι η φιλοσοφία του Δαμαστή συμφωνεί μ' αυτή τη θέση;
5. Πιστεύετε ότι η φράση του Γλάδστονα «Ό,τι είναι ηθικά λαθεμένο, δεν μπορεί να είναι πολιτικά ορθό» θα μπορούσε να δώσει απάντηση στην άποψη του Προκρούστη: «Ο σκοπός ήταν ιερός, η πρόοδος απαιτεί θύματα»;

5. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Κριτήριο για ολιγόλεπτη γραπτή δοκιμασία (20 λεπτά περίπου)

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:

ΤΑΞΗ: ΤΜΗΜΑ:

ΜΑΘΗΜΑ: Νεότερη Ευρωπαϊκή Λογοτεχνία

Z. Χέρμπερτ, «Ομιλεί ο Δαμαστής»

ΗΜΕΡ/ΝΙΑ:

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

1. Με ποιους τρόπους επιβάλλεται ο Δαμαστής;

.....
.....

Μονάδες 5

2. Ποιο είναι το «πάθος» και οι επιδιώξεις του Δαμαστή;

.....
.....

Μονάδες 5

3. «Ο σκοπός ήταν ιερόςθύματα»: Συμφωνείτε με την άποψη του Δαμαστή; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

.....
.....

Μονάδες 5

4. Ποια ανατροπή του μύθου του Θησέα επιχειρεί ο ποιητής στο ποίημα και για ποιο λόγο;

.....
.....

Μονάδες 5